

Європейська система оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах України.

Значна частина освітян України сьогодні розглядає приєднання України до Болонського процесу як планомірну інтеграцію вітчизняної вищої школи до європейського освітянського простору.

Західні суспільства – це надзвичайно розвинений ринок праці, відлагоджена інфраструктура з масою можливостей, і системи вищої освіти тут легко і безболісно пристосовуються до мінливих динамічних соціокультурних та економічних реалій. Пострадянські суспільства, до яких належить і українське, мають значно слабше розвинені ринки праці і, відповідно, надто обмежені можливості для випускників вищих навчальних закладів. Відмінність систем освіти очевидна – у західних суспільствах щораз виразнішою домінантою є інноваційна парадигма розвитку вищої освіти, яка ґрунтується на гнучкості знань та їхньому безпосередньому зв'язку з фінансово-економічними, політичними та загальнокультурними обставинами і проблемами. Тому в Україні необхідно створення стандартів за напрямками освіти, де домінує діяльнісний аспект засвоєння змісту освіти у вищих навчальних закладах із урахуванням загальноєвропейських та національних стандартів.

Традиційна парадигма вищої освіти полягає в тому, що вища освіта повинна поглиблювати і вдосконалювати знання, вміння, навички. Натомість інноваційна парадигма опирається на тезу, що вища освіта покликана не лише поглиблювати знання, вміння та навички, а й навчати творчо мислити, розвивати компетенцію і формувати вміння застосовувати здобуті знання в конкретних практичних ситуаціях¹.

Оскільки Європейське співтовариство поставило за мету сприяти між університетській кооперації як засобу покращення якості освіти на благо студентів і вищих навчальних закладів, а програму обміну студентами визначено як вагомий елемент такої між університетської співпраці та для збільшення можливостей зростання їх навчальної і професійної кар'єри та працевлаштування через визнання дипломів, виникла необхідність розроблення механізму взаємного визнання академічних успіхів студентів та їх кваліфікацій. Тому було розроблено Європейську систему пере зарахування кредитів (ECTS) як засіб покращення визнання рівня освіти для навчання за кордоном.

Процес освітнього інтегрування України – це не просто механічне переведення трудомісткості навчальних дисциплін у європейську систему трансферу кредитів (ECTS), це не просто наявність каталогів курсів і Додатків до дипломів, які зможуть полегшити порівнюваність освітніх систем, а й переосмислення структури навчального процесу, забезпечення

його гнучкості, створення умов для повноцінної самостійної роботи студентів.

Адаптація української системи вищої освіти до Європейського освітнього простору повинна відбуватися із максимальним збереженням найкращих здобутків та традицій вищої школи України. Саме це продемонстрували вузи України, які приймали участь в експерименті по впровадженню кредитно-модульної системи в навчальному процесі.

На думку представників багатьох університетів України, досить масштабним є необхідність запровадити систему академічних кредитів, аналогічну ECTS. Саме її розглядають сьогодні як засіб підвищення мобільності студентів щодо переходу з однієї навчальної програми на іншу, включно з програмами післядипломної освіти. ECTS повинно стати багатоцільовим інструментом визнання й мобільності, засобом реформування навчальних програм, а також засобом передачі кредитів вищим навчальним закладам інших країн².

Університети Європи мають досить відмінні схеми кредитних систем. Схожа ситуація і у нас. У багатьох університетах України запроваджено власні схеми оцінювання досягнень студента в межах модульно-рейтингових систем.

В інструктивних матеріалах щодо Болонського процесу зазначається, що кредитно-модульній системі надаються дві основні функції:- сприяння мобільності студентів і викладачів та спрощення переходів з одного університету до іншого;- акумулююча, чітке визначення обсягів проведеної студентами роботи з урахуванням усіх видів навчальної та наукової діяльності. Сума кредитів визначає на що здатний студент, який навчається за тією чи іншою програмою³.

Запровадження кредитно-модульної системи важливе як фактор стимулювання до ефективної роботи викладача і студента, збільшення часу їх безпосереднього індивідуального спілкування в процесі навчання. Формуються прозорі стосунки між студентом і викладачем. Прозорість досягається максимальною інформованістю студента. Студент вже на початку семестра знає, що він має опанувати, що від нього вимагається, якими будуть критерії оцінювання його знань, скільки балів і за що він може отримати під час поточних та підсумкових контрольних заходів. Для цього на відповідних сайтах з кожної дисципліни навчального плану необхідно розмістити методичні матеріали.

Підсумкова оцінка формується з двох складових – результати поточної діяльності та результати діагностики знань у формі екзамену. На поточний контроль виносяться завдання, які неможливо чи недоцільно перевіряти на екзамені. На іспит виносяться питання, які мають узагальнюючий характер, оцінюється рівень творчого, цілісного бачення курсу, вміння синтезувати отримані знання, використовувати їх для аналізу ситуації, формулювання свого ставлення до тих чи інших проблем.

Рейтингова система оцінки якості навчання – це не просто нова система контролювання та оцінювання якості знань, навичок та умінь студентів. Це тонкий, гнучкий і дійовий засіб впливу на студента, який значно краще відповідає вимогам природного розвитку й прояву особистості. В її основі лежить поопераційний контроль і накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально-пізнавальну діяльність за певний період навчання⁴. В КПІ використовується рейтинг з дисципліни, семестровий, інтегральний рейтинг студента.

Рейтинг з дисципліни нараховується студенту за роботу (поточна успішність по запланованих кафедрою контрольних заходах: залік з модуля, контрольна робота, колоквіум, семінар, експрес-опитування, творчі роботи.... І балів, набраних на іспиті (заліку). Нарховуються заохочувальні бали, в деяких вузах штрафні бали. З метою уніфікації переведення рейтингу з дисципліни в традиційну оцінку значна кількість вузів вводять єдину умову – рейтинг з дисципліни розраховується за 100-бальною шкалою. Тоді, рейтинг менший від 60, еквівалентний оцінці «незадовільно», 60-74 – «задовільно», 75-89 – «добре», 90 і більше – «відмінно». За європейською системою : А – ВІДМІННО (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок); В – ДУЖЕ ДОБРЕ (вище середнього рівня з кількома помилками); С – ДОБРЕ (в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок); D – ЗАДОВІЛЬНО (непогано, але зі значною кількістю недоліків); E – ДОСТАТНЬО (виконання задовольняє мінімальні критерії); FX – НЕЗАДОВІЛЬНО (потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік); F - НЕЗАДОВІЛЬНО (необхідна серйозна подальша робота)⁵.

Рейтингова система – одна з форм організації самостійної та контролю навчальної роботи – активно впливає на характер навчання, дозволяє запроваджувати у навчальний процес гнучкі навчальні плани, індивідуалізувати навчання, розширювати рамки самостійної роботи студентів, вводити змагання у навчальний процес, суттєво змінювати взаємовідносини між викладачем та студентом.

Рейтингова система як нова технологія навчання створює фундамент для здобуття глибоких і міцних знань, навичок самостійної роботи, для більш повного розкриття себе як особистості.

Проблему осучаснення української університетської освіти розглядав семінар ректорів українських вузів « Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації», проведений у Львові в 2004 році. В матеріалах семінару зазначалося:

- у модернізації системи вищої освіти в Україні є деякі спільні ознаки з процесом, але за більшістю напрямів вона йому не відповідає. Це пов'язано з тим, що вихідні концепції такої модернізації не були зорієнтовані на інтегрування національної системи освіти в європейський простір;
- на практиці не має ідеальних систем оцінювання, бо кожна має свої слабкі та сильні сторони. Тому треба шукати ті, які є з більшою кількістю продуктивних переваг;

- на сучасному етапі треба переглянути концепцію реформування вищої освіти й створити програму її зближення з європейським освітнім і науковим простором;
- Вважати розвиток безперервної освіти пріоритетним напрямком реформування освітньої галузі України в процесі інтеграції у світовий та європейський освітній простір⁶.

Нагромаджений досвід використання рейтингової системи контролю у навчальних закладах України підтверджує, що нова система оцінювання знань суттєво впливає на інтенсивність, ритмічність та якість праці студентів. При цьому, значно зростає навантаження викладача, оскільки рейтингова система потребує індивідуальної роботи зі студентом. Тому при недостатньому розумінні сутності рейтингу існує небезпека звести останній до звичного контролю та статистичних підрахунків.

Сьогодні постає завдання адаптуватися до європейської системи освіти, найближчим часом напрацювати адекватні загальноєвропейським принципи побудови навчального процесу, створити умови для неперервного навчання протягом життя.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Моделі гармонізації національних і міжнародних стандартів освіти у контексті Болонського процесу. – Львів, 2004. – С.59.
2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) - Тернопіль, 2004. – 147с.
3. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К., 2003. – 200с; Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник. – К., 2004. – 384 с.
4. Новітні технології навчання. Науково-методичний збірник. – Вип.13.- К., 1995.
5. Вища освіта України і болонський процес. Навчальний посібник. – С.221.
6. Моделі гармонізації національних і міжнародних стандартів освіти у контексті Болонського процесу. – Львів, 2004. – С.59; Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) - Тернопіль, 2004. - 147 с.